

EGLUTĒ

RUGSĒJIS * 2004 * SEPTEMBER

VOL 55/NR. 7

EGLUTĖ

RUGSĖJIS / SEPTEMBER / 2004 VOL 55 / NR. 7

PRIE EGLUTĖS SUSIRINKO:

Mokyklos varpelis....1
Rugsėjo sidabras....2

Pasakų senelės pasakos
Sraigūčių nameliai....3
Pasaka apie saulėgrąžą....5
Kodėl meškos rudos?....6
Žydras gaisras....8
Jurginai....8

Senolio padavimai,
legendos, istorijos
Po Aukštaitijos
dangumi....9
Medus....15
Titas....15
Rugpjūtis
Lietuvoje....16
Likite sveiki
gandrai....18

Vaikų kūryba....21

Galvosūkiai...33

Ar žinai?...27
Žaisk....31
Juokų maišelis....32

Pirmame viršelyje: Ramunės Bartuškaitės piešinys,
Šv. Kazimiero mok., Cleveland, OH.

EGLUTĖ: mėnesinis lietuviškas laikraštėlis vaikams užsienyje. Išeina 10 numerių per metus; prenumerata - 15 US dol., į Lietuvą ir kitus kraštus - 20 US dol. Atsiųstą medžiagą redakcija taisy ir tvarko savo nuožiūra.

LEIDŽIA: JAV LB Švietimo taryba

REDAKTORĖ: Aušra Spitrienė

ADMINISTRACIJA, MAKETAVIMAS, SPAUSDINIMAS: Ričardo spaustuvė. tel.: 708-430-1911

EGLUTĖ (USPS 169-200)(ISSN 1078-411X) a magazine for children in Lithuanian language. Published monthly except July and August. Yearly subscription \$15.00 single copy \$1.50, to Lithuania and other countries. \$20.00 (USA currency). Published by Lithuanian Educational Council of the USA, Inc., 8812 W. 103 rd. St., Palos Hills, IL 60465. Second class postage paid at Lackport, IL 60441. Postmaster send address corrections to: Eglute Lithuanian Educational Council of the USA, Inc., 8812 W. 103 rd. St., Palos Hills, IL 60465.

Mokyklos Varpelis

Vytautas Skripka

Ten mokyklos stogas,
Aidintis, skardinis,
Priminė pirmokams
Dangų virš gimtinės.

Žydras takas vedė
Prie anos mokyklos.
Atspindėjo medį
Tvenkinuko stiklas.

Vėl danguj rugsėjo
Liūdnos gervės klykaus.
Ir kartosis sieloj
Skambesys mokyklos...

Lietuvos nacionalinė
M. Mažvydo biblioteka

Rugsėjo Sidabras

Eduardas SELELIONIS

Saulutė pakilus
Šį rytą – nustebo:
Ir pievos ir šilas
Balti nuo sidabro!

Vėlai atsikelta?
Šalti spinduliukai?
Po samaną baltą
Šokuoja žiogiukai.

Kol ūkas dar dengė
Sidabrišką tylą,
Saulutė į dangų
Vis kilo ir kilo.

Ji švelniai ištirpdė
Sidabrą ir ūką
Ir tyliai pravirkdė
Rasotą spygliuką.

Neverk. Juk rugsėjis
Daug valios negauna:
Sidabrą pasėja,
O saulė – nupjauna.

Ir dienos dar ilgos,
Dar gruodui ne laikas.
... nuo smilgos prie smilgos
Voratinkliai draikos...

Iš avelių debesų
Vėjo siūlu vilnoniu,
Mezga pasaką senelė,
Deda pasakų skrynelėn.
Atsisėsk ir paskaityk
Pasakų šalin sugrižk.

Sraigūčių Nameliai

Kadaise visos sraigutės linksmi gyveno Sraigynės kaimelyje, prisiglaudusiame prie seno avietyno. Dieną jos aviečiaudavo, o vakarais gerdavo arbatą ir ilgai plepėdavo...

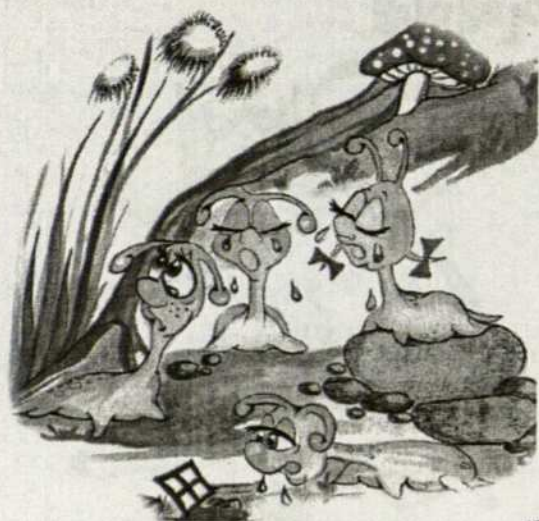
Sykį, kai visos sraigės iškeliavo į upelio šventę, į avietyną atklydo lokys Šleivakojis.

- Kiek čia prisirpusių uogų! – apsidžiaugė jis ir puolė smaližiauti.

Prisivalgė Šleivakojis iki soties, o paskui tik pumt ir nuvirto pailsėti. Ir ne kur kitur, o tiesiai ant Sraigynės, ant sraigių namelių!

- Koks siaubas! Koks siaubas! – sučirškė krūmuose

tupėję žvirbliukai
ir nulėkė sraigėms
pranešti apie jas
ištikusią nelaimę.

Oi kaip
nusiminė sraigutės,
neradusios namelių!

- Kur mes gyvensime? Kur arbatą virsime?
- aimanavo sraigės, o pievos gyventojai jas guodė
kaip išmanydami.

- Aš namus visuomet nešiojuos su savimi.
Tai labai patogiu. - Iškišo iš savo kiauto galvą senas
vėžlys. - Gal ir jūs taip darykite?

Sraigės paklausė vėžlio patarimo ir kiekviena
pasistatė tokį namelį, kokį galėjo panešti.

- Kaip smagu! Dabar visuomet esame namie
ir galime gerti arbatą! - patenkintos klegėjo
sraigės.

Matai, kad pasakose būna daug
visokių gražių senoviškų ir nevisai
suprantamų žodžių. Bet
nenusimink - Gėnelė tau paaiškins.

Aimanavo

- dejavo arba
skundėsi.

Klegėjo

- linksmi kalbėjo.

Subrandino sėklas

- užaugino sėklas
tinkamas
sodinimui.

Paskanavo

- paragavo.

augalas. Jis greitai augo, darėsi vis storesnis ir didesnis.

- Kokia gražuolė, kokia nuostabi gėlė!

- Fui! Kokios bjaurios!

Ējo žmonēs – paragavo, bet ir jiems nepatiko.

Gražuolis augalas pravirko. Jo didelės karčios ašaros krito ant žemės motinėlės. Pagailo jai gražuolės gėlės. Žemelė motina padovanojo augalui lankstų kotelį, kuris žiedą vis į saulę atsuka. Taip sėklytės prinoksta ir rudenį būna puikaus skonio. Dabar visi jas giria ir mielai valgo.

A black and white illustration of two small, fluffy birds perched on a branch. The birds are facing each other, with one slightly ahead of the other. They have large, expressive eyes and small beaks. The branch they are on is thick and has several large, broad leaves with prominent veins. The background is plain and light-colored.

KODĖL MEŠKOS RUDOS?

Nijolė Kepėnienė

Anksčiau visos meškos nešiojo baltus kailinius. Šiaurės meškoms, gyvenančioms tarp baltųjų ledynų, buvo labai patogų, o mūsų miškų šleivakojėms – tikra kančia. Užsimaniusios medaus, meškos keberiojasi į medį, o balti kailiniai tarp rudų kamienų ir žalių lapų iš tolo matyti. Bitutės sulekia ir sugelia.

Ėjo kartą skaudžiai sugelta meška ir sutiko pelėdą. Pelėdos, kaip žinote, protingi paukščiai.

- Ką man daryti? – klausia meška.

- Eik į miestą ir paprašyk, kad siuvėjas pasiūtų tau nematomus kailinius, - patarė akiniuotoji gudragalvė.

- Argi taip būna? – nustebo meška.

- Mieste visko būna.

Atsleivojo meška pas siuvėją ir reikalauja nematomų kailinių.

- Gerai. Rytoj bus gatavi, - pažadėjo tas.

Bet nelabas jis buvo. Apgauti meškutę ketino – išvirti ją

katile, kad skanios mėškienos per žiemą turėtų.

Kitą dieną atėjusi mėška ir sako:

- Na, parodyk kailinius!

- Kaipgi aš tau juos parodysiu? Nematomi gi... Lipk į katilą!

Kad nematomus kailinius gerai nešiotum reikia karštam vandeny gerai pasišutinti, - šįsyk gal nelabai siuvėjas ir melavo...

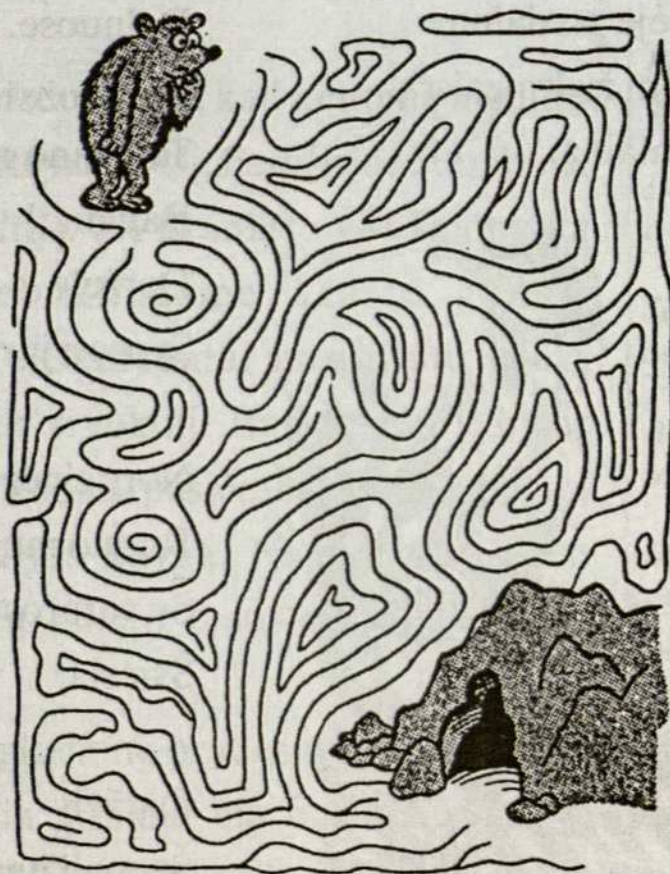
Įlipo mėška į katilą, tūno, kenčia.

- Oi, negaliu jau! Oi, jau laikysis, jau laikysis! Oi, jau paleisk mane, paleisk!

- Palauk dar, palauk, - ramina ją siuvėjas. – Dar ne laikas.

Neiškentusi mėška šoko iš katilo laukan su visu dangčiu, atsipeikėjo tik ežere – garuoja rudai apsvilęs kailis...

Nuo tada mėška ir ruda. O ant krūtinės turi baltą lopą, nes, katile sėdėdama, priekines letenas ant krūtinės sukryžjavusi laikė.

Ar galėsi padėti šiam lokiui rasti kelią į olą?

Žydras gaisras

Vytautas SKRIPKA

Supasi kankorėžiai viršūnėj,
Voverės šakom liaunom bėgioja.
Lelija linguoja galvą liūdną,
Žydi viržis rudenio po kojom.

Ežeras, atspindintis giraitę,
Pamiškėj arklių pulkelis rymo...
Ramunėlės žiedas kaip mergaitė,
Kaip mergaitė pasakoje Grimų...

Pulkeliu pro mišką šitą eisim,
Nešdamies krūtinėje po dainą.
O nakčia sapnuosim žydrą gaisrą
Ir apuoko akį apvalainą.

Jurginai

EDUARDAS SELELIONIS

Daržely
Šypsosi jurginai –
Spalvotos saulės
Delnuose.

Tai mano rankos
Išaugino!
Daržely
Šypsosi jurginai...

Nors ginčytis
Ruduo mėgina
Su vasaros diena
Šviesia,

Daržely
Šypsosi jurginai –
Spalvotos saulės
Delnuose!

Kiek legendų, padavimų
Mūs senoliai vis dar žino.
Buvo tai labai seniai,
Kai gyveno milžinai,
Laumės gelsvą kasą pynė
Iš tautosakos lobyno.

PO AUKŠTAITIJOS DANGUMI

ALMA KAROSARĖ

Įsivaizduokime, kad kelionių agentas mus pakvietė ne į Delį, Paryžių ar Stambulą, o į Aukštaitiją. Jei iš anksto visi žinotų, ką šiame stebuklingame krašte galima pamatyti, ekskursantai nesutilptų į joki autobusą ar traukinį. Bet galima vykti ir vaizduotės keliais, pasiėmus aiškų žemėlapi ar geografijos knygą. Nereikia kasdien brangstančio bilieto. Ir sustoji, kur tik širdis geidžia.

Aš tą kelionę pradėsiu nuo Biržų rajono Gavėnų kaimo vidurio. Čia gimiau, čia basa laksčiau po pievas kartu su avinėliais. Paskui mane – kas tik netingit! „Nu ti kū ti! Nu ti kū ti!“ – stebėsis mano kaimynės Jonienė ir Mykolienė (čia moteris

Senolis girdėjo - jūs
irgi paklausykit ir
kitiems pasakykit ko
liaudies išmintis moko.

PATARLĖS IR PRIEŽODŽIAI

*Akyse giria, už akių
spiria.*

*Kokia pradžia, tokia
ir pabaiga.*

*Dovanotam arkliui į
dantis nežiūri.*

*Savo ganyk, kito
nematyk.*

*Blogos ausys gero
žodžio neklauso.*

*Ir pelė savo urve
ginasi.*

Biržų pilis

priimta vadinti pagal vyrų vardus). O kalbant literatūriškai, tai bus: „Na tai ką ten! Na tai ką ten!“ Iš šalies tikrai sunku suprasti, ką tos moterėlės sako. Kalbininkai ir vertėjai vis dejuoja, kad lietuvių kalboje tik

vienas vienskiemenis daiktavardis – šuo. O biržiečiai ir kai kurie kiti aukštaičiai tokių vienskiemenių gali prisidaryti devynias galybes. Jie viens du ir nukanda žodžio galūnę.

„Susitikt tave norėčiau vėliai, ties gimtosios Apaščios krantais...“, - girdžiu daina virtusį biržiečio poeto Vaidoto Spudo eilėraštį. Būtinai reikia sustoti prie šios upės. Ko? Ogi vėžių pagaudyti. Šitoks skanėstas. Geriau nei prancūzų išgirtosios žaliosios varlės ar kinų visokie kirminėliai. Bevėžiaudami ateisime ir iki dirbtinio Širvėnos ežero. Tai žmonės jį kitados iškasė, sustabdę dviejų upių – Agluonos ir Apaščios – vandenį.

Trumpam užsukim ir į Biržų (Šiaurės Lietuvos sostinės) senąją, dar kunigaikščių Radvilų statytą, pilį, kurią ne kartą puolė švedai. Dabar ta pilis po visokių sugriovimų pagaliau baigta atstatyti. Čia įsikūrė centrinė biblioteka, bei Istorijos - etnografijos muziejus. Jei šiuose rūmuose pavišėsime ilgiau, sužinosime, kad 1701 m. Biržuose susitiko Lietuvos – Lenkijos karalius Augustas II ir Rusijos caras Petras I. Abu jie tarėsi, kaipgi „pamokyti“ tuos

Papilys

karinguosius
š v e d u s .
Sudėtinga Biržų
krašto istorija,
n e l e n g v i
Radvilų, grafų
Tiškevičių ir
vėlesni laikai. O
ir garsioji pilis
buvo deginama,

Vabalninkas miestelis prie Biržų

paverčiama griuvėsiais ir vėl iš jų kėlėsi. Mieste nuo seno yra net dvi bažnyčios – katalikų ir evangelikų reformatų. Vadinasi yra ir skirtingą tikėjimą išpažįstančių žmonių.

Biržų apylinkėse, kai kur giliau, kai kur žemės paviršiuje, guli storoki gipso sluoksniai. Per ilgus amžius lietaus vandenys gipse ištirpė plyšius, plyšelius, kanalus, urvus, tuštumas. Kai tos tuštumos per daug išsiplečia, žemės pluta viršuje nebeišlaiko, ima trupėti ir įgriūna. Vienos tokios duobės būna nedidelės ir negilios. Žiūrėk, artojas aria dirvą, žemė staiga įlinksta ir arkliai įkrenta, patys jau nebeišlipa, tenka iškelti. Tada galima matyti, kaip auga želmenys kokio metro gilumoje, apskrito „kubilo“ dugne. Tačiau kartais tie žemės įlūžimai būna didžiuliai, pasakojama, kad ne kartą ir visa troba prasmego, o ir ežerų ir ežeriukų tokiu pat būdu atsiradusių Aukštaitijoje be vargo rasi. Ir visi jie apipinti liaudies pasakojimais ir legendomis.

Keliaukim greičiau tolyn, kol patys į kokią duobę neiğriuvom, o kelio per Aukštaitiją dar oho kiek – gėlėtomis kalvomis, kvapniomis pievomis, tankiais miškais, skaidrių upių, šiltų ežerų pakrantėmis. Tik kaip netapti pagyrūnais, kaip kelionės išpūdžiais neiğzeisti žemaičių, kurie turi visko to paties

Stelmužės ažuolas

ir netgi jūrą? Ak, kiekvienam savo žemėj ir dangus skaidresnis ir žolė žalesnė. Norom nenorom teks pasirinkti tai, kam lemta būti tik po Aukštaitijos dangumi ir niekur kitur. Negaišdami važiuokim prie Puntuko. Šis milžiniškas riedulys yra Anykščių draustinyje, kairiajame Šventosios

krante. Tai tikras gamtos paminklas. Ir kur tau nebus, jei jo ilgis ir plotis – vos ne po 7 metrus, o aukštis 5,7 m (iš jų pusantro žemėje). Sveria Puntukas net 265 tonos. Būkim atidūs – kitame Šventosios krante nepražiopsokime Puntuko brolio.

Pats laikas nusigauti į Zarasų kraštą ir aplankyti kitą garsenybę – Stelmužės ažuolą. Eisim aplink jo kamieną visus 13 metrų... Tokį storulį apkabinti gali tik 8 žmonės. Mokslininkai ginčijasi kiek tam ažuolų proposeneliui metų – 1000? 1200? 2000? Mat senutėlio galiūno vidus išpuvęs, todėl sunku apskaičiuoti jo amžių.

Aukštaičių aukštumoje net 1500 ežerų! Tauragnas giliausias Lietuvos ežeras. Nei platus, nei ilgas, bet jau gilumėlis – 60,5 metro! Dėl to ir žiemą ne visur užšąla.

Dabar keliaukim į Zarasų ir Ignalinos kampelį prie Baltarusijos. Ten tyvuliuoja Dūkšiai – didžiausias mūsų ežeras. Į pietus nuo jo yra Ignalinos atominė elektrinė. O Dubingių arba Asvejos, ežeras – ilgio čempionas, nutįsęs beveik per 22 km. Tai bent!

Mūsų akys būtinai užklius už plačių ir netrumpų Aukštaitijos upių: Nevėžio ir Šventosios, kurios nuo Kavarsko ir Traupio sujungtos

12 km. kanalu. Nevėžis puošia Panevėžio ir Kėdainių miestus, o Šventoji Dusetas, Anykščius, Kavarską, Ukmergeę. Jei mėgstame grybus ir uogas, mus tikrai sugundys Labanoro giria. Jei norime pailsėti – labai prašom!

Tauragnos malūnas prie Stripeikių kaimo.

Juodųjų ir Baltųjų Lakajų, Aiseto, kitų ežerų pakrantėse išikūrusios pasakiškos vilos. Kas nežino ir Molėtų, Ignalinos ežerų grožybių...

Kas per vieni tie aukštaičiai? Ogi tai didžiausia lietuvių grupė, kalbanti aukštaičių tarme. Tai žmonės daug kuo panašūs ir pagal savo gyvenimo būdą. Aukštaičiai dar buvo vadinami kalnėnais, kalniniais, aukštočiais, aukštiečiais. 1420 m. kovo 11 d. Vytauto laiške imperatoriui Zigmantui aiškinama, kad „žemaičiai likusią Lietuvą vadina Aukštaitija, nes šioji žemė, palyginti su Žemaitija, yra aukščiau“. Kaip suprantamai pasakyta – vieni aukščiau, kiti žemiau...

Orientuokimės pagal didžiąsias Lietuvos upes: aukštaičiai apytikriai gyvena į rytus nuo Dubysos ir į šiaurę nuo Nemuno ir Neries. O, kad išibėgėję neįlėktume į Žemaitiją, turime įsidėmėti, kad aukštaitiškai kalbama į rytus ir pietus nuo štai kokios ribos: Vegeriai – Kruopiai – Bubiai – Pakapė – Šiluva – Raseiniai – Vadžgirys – Eičiai – Lauksargiai – Juknaičiai – Sausgalviai. Jei nosies tiesumu eisime šia linija ir netyčia kryptelsim į vakarų ir šiaurės pusę, tai įkelsim koją į žemaičių žemę. O ten tarmiškai kalbančio

kokio tolimo atėjūno gali ir nesuprasti. Pasiteiraus: „A mūn saka?“ – tai ir pats išsižiosi...

Aukštaičiai linksmi, svetingi žmonės. Ir šnekūs. Kupiškėnai garsėja senovinėmis vestuvėmis. Biržiečiai ir paklydėlį pavaišintų miežiniu alučiu ir miltiniais virtiniais. O kai dainuoja Švenčionėliuose – ir pačiam Vilniuj girdėti. Uteniškiai, ukmergiškiai, anykštėnai, pasvaliečiai ir visi kiti taip pat ne iš kelmo spirti. Iš Aukštaitijos kilę tiek poetų, rašytojų ir kitų garsių žmonių, kad jaučio odos neužtektų jiems surašyti. Vien Anykščiuose galima aplankyti A. Baranausko, A. Vienuolio memorialinius muziejus, J. Biliūno namą Niūronyse. Aukštaitis buvo ir pirmasis Lietuvos Respublikos prezidentas A. Smetona – nuo Ukmergės krašto.

Malonu lėkti vaizduotės keliais. Atsiduri šen, atsiduri ten. Bet, kaip lietuvių liaudies dainoj dainuojama: ...eisim, broleliai, namo, namo... Juk visur svečiu džiaugiamasi tik du kartus: kai jis pasisveikina ir kai atsisveikina. Tai sudie! Ačiū visiems, kas į vidų vadinot, už stalo sodinot.

Medus

Zita Gažauskaitė

Ai, medus nuo liepų laša,
Saldų medų bitės neša.
Ten, sodelyje giliai,
Gardžiai kvepia aviliai.
Skrenda bitė darbštuolėlė,
Saulė ją anksti prikėlė:
- Skrisk, bitele, skrisk, bitele,
Rink medutį į kraitelę!
Kol medus ant liepų žydi,
Vikriai sukasi mažytė.
Tau ir man delnely neša
Gintarinį saulės lašą.

Tiltas

Zita Gažauskaitė

Pažiūrėk!
Danguj supiltas
Iš spalvų žydriausių tiltas.
Kaip manai, kaip manai,
Kas supylė jį tenai?

Tai paukšteliai giesmininkai
Visą naktį rasą rinko,
Iš upelių ir kalvų
Sėmė tūkstantį spalvų.

Virš mažos galvelės vaiko
Saulė žydrą tiltą laiko.

RUGPJŪTIS Lietuvoje

Štai ir baigėsi paskutinis vasaros mėnuo – rugpjūtis. Kuo jis mums buvo svarbus? Pats mėnesio pavadinimas sako, kad šiuo metu nupjaunami rugiai mūsų duonelei kasdienei. Mėnesio viduryje – rugpjūčio 15 – švenčiama sena lietuvių žemdirbių šventė Žolinė, kuri dabar Lietuvoje paskelbta valstybine.

Rugpjūčio 23-ioji – Juodojo kaspino diena, menanti 1939 m. Vokietijos ir stalininės Sovietų Sąjungos pasirašytą Ribentropo-Molotovo paktą, kuriuo šios valstybės ketino pasidalyti Lietuvą. Kitą dieną – rugpjūčio 24-ąją – linksmesnė šventė, šventojo Baltramiejaus diena. Tai vasaros pabaigos šventė, kuomet, anot senolių, gandrai išskrenda žiemoti į šiltesnius kraštus. Nepamiršk pažiūrėti koks tą dieną bus oras – jei saulėta, visas ruduo bus giedras ir gražus.

Rugpjūtį subręsta ne tik javai – soduose nuo medžių pabyra kriaušės, obuoliai, slyvos, daržuose užauga daržovės, laukuose sėklas pradeda barstyti įvairiausi žolynai, o giedromis naktimis, žiūrėk, nuo dangaus skliauto, tarsi sunokęs obuolys nutrūksta viena kita žvaigždė ir lekia žemėn... Visa tai nuo senų senovės matė ir mūsų protėviai, kurie mokėjo įdėmiai klausytis motinos gamtos šnekos ir suprasti jos paslaptis. Senovės lietuviai buvo žemdirbiai, todėl jiems labai rūpėjo geras derlius. Jie tikėjo, kad gerą derlių sunokinti padeda ir nuo prasto oro ir kitų negandų saugo žemės ir laukų deivės ir dievai – Žemyna, Žemėpatis, Lauksargas, Laukpatis, Javinė, Lada – Todėl nepamiršdavo jiems padėkoti. Ypač buvo garbinamos deivės gimdytojos, skatinančios gamtos galias, - joms būdavo nešamos

subrendusio derliaus aukos. Šiandien apie senuosius tikėjimus daug ką pamiršome, tačiau kai ką galime išsiaiškinti patyrinėję senąsias liaudies dainas, sakmes, papročius, perduodamus iš kartos į kartą. Antai galime spėti, kad apie deivę Ladą užsimenama sutartinių priedainiuose, kurie šiandien mums lyg ir nieko nesako – ladoto, laduto, laduta, ladutėla.

Nuėmę derlių senoliai nepamiršdavo ir žolynų laukuose pasirinkti – jais buvo kaišomi namai, kad žaibas į trobesius netrenktų, žiemą susirgę jais patys gydydavosi arba gyvulius gydydavo.

Lietuvai priėmus krikštą rugpjūčio viduryje pradėta švęsti Švenčiausiosios Mergelės Marijos ėmimo į Dangų šventė, kuri išsaugojo nemažai senųjų papročių ir buvo pavadinta Žoline. O ir pati Mergelė Marija, Dievo Motina, Lietuvoje garbinama panašiai kaip deivė gimdytoja. Priėmus katalikybę žemdirbių triūso vaisiai ir žolynai nebeaukojami deivei Žemynai, bet nešami šventinti į bažnyčią, ir pašventinus įgauna ypatingą apsauginę ir gydomąją galią.

Lietuvoje senomis Žolinės tradicijomis garsėja Pivašiūnų miestelis, kurio bažnyčioje esantis Dievo Motinos paveikslas turi stebuklingų galių. Čia kasmet vyksta dideli atlaidai – per mišias prašoma viešpaties palaimos žemdirbiams ir jų išaugintam derliui, visos Lietuvos vyskupijos suneša savo krašto gėrybių – duonos, linų, javų, daržovių, medaus ir pieno, uogų ir grybų, laukų gėlių, kurios būna pašventintos.

Likite Sveiki, gandrai!

Kokios sunkios rugpjūčio rasos – kiekviena smilga, kiekvienas žolės lapelis kas rytą linksta nuo jų svorio ir atsitiesia tik saulutei rasą išgarinus. Kartais rasa nukrinta tik prieš pačius pietus, o kartais išsilaiko ir visą dieną. Tos dienos taip pat ne tiek jau daug – net kalendoriaus neatvertę jaučiame, kad rytas „vėluoja“, o vakaras „skuba“. Nuo Joninių diena sutrumpėja net trimis su puse valandos.

Baigėsi vasaros žiedų margumynas – jei netikite, pabandykite pievoje surasti 10 rūšių žydinčius augalus. Galime lažintis, kad jums nepavyks.

Į sodą, ant nukritusių kriausių, kas rytą atplazda drugiai. Kai jie išskleidžia sparnus, ant jų gali pamatyti raudoną pasagą. Tai – admirolai, nepaprasti keliautojai, į Lietuvą atskrendantys net iš Šiaurės Afrikos. Greta jų sultis siurbia vapsvos, musės, drugiai dilgėlinukai. Graudi ši vasaros pabaigos puota – visi šie vabzdžiai žus, išliks tik vapsvų motinėlė, kuri pavasarį pradės naują šeimą.

Ne visi vabzdžiai gyvena tokia nuojauta – viržynuose triūsiančios bitutės skuba surinkti kuo daugiau nektaro, iš kurio žiemai bus paruošta kvepiančio medaus. Po viržių žydės dar ir kiti augalai, tačiau šie – labai medingi. Bitutės nežino, kad žmonės jas apgaus – viržių medų pasiims, o joms žiemai patieks cukraus sirupo. Nieko blogo šiame žmonių elgesy – viržių medus gana sunkus, o avilyje žiemojančioms darbštuolėms sirupas atrodo visai patinka. Kas kita miške gyvenančioms bitutėms. Tiesa, tokių nedaug – labai retai gali rasti jų šeimas, gyvenančias

medžių drevėse. Tokios „laisvos“ bitelės sunkiai išgyvena žiemą, nors maisto būna prisikaupusios užtektinai. Dažniausiai jos sušąla, kartais jų namus išplėšia kiaunės.

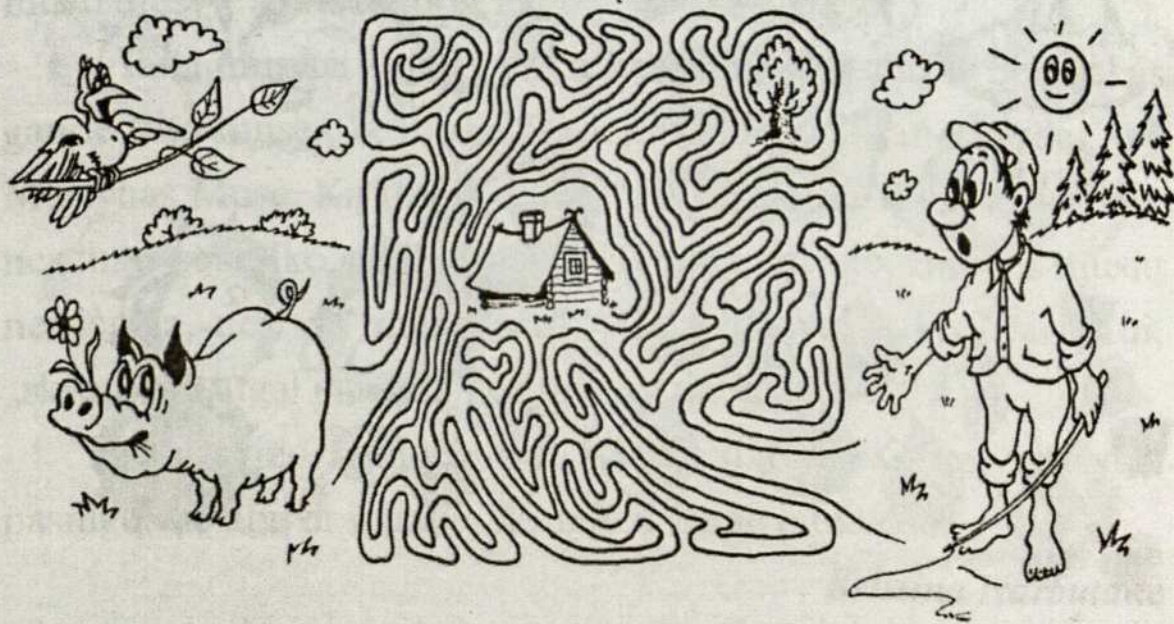
Rugpjūčio 24 dieną, per šventą Baltramiejų, iš Lietuvos išskrenda gandrai. Prieš mėnesį jaunikliai palieka lizdus. Visą šį laiką jie mokosi savarankiško gyvenimo – gaudo žiogus ir peliukus, ilgai suka ratus padangėje. Ir štai jie išskrenda: gandrų kelionė į Afriką – ilga ir pavojinga, iš jos sugrįš tikrai ne visi. Todėl pamajuokim gandrams ir palinkėkim gero kelio.

Į duris beldžiasi rugsėjis. Sugrįžtam mokyklon, sėdam į suolus, bet ilgai nepamiršim praėjusios vasaros. Kokia ji buvo? Ką atnešė kiekvienam iš jūsų?

Jei norite visas vasaros akimirkas išsaugoti kuo ilgiau, atsisėskite po medžiu, nugara atsiremkit į jo kamieną ir prisiminkit svarbiausius vasaros įvykius.

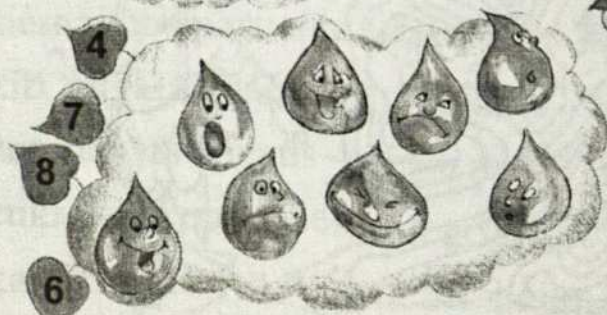
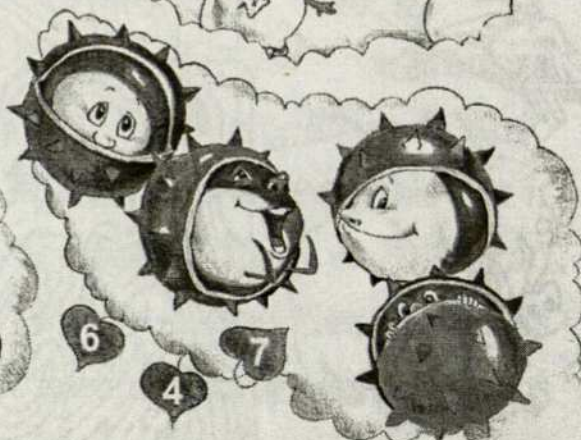
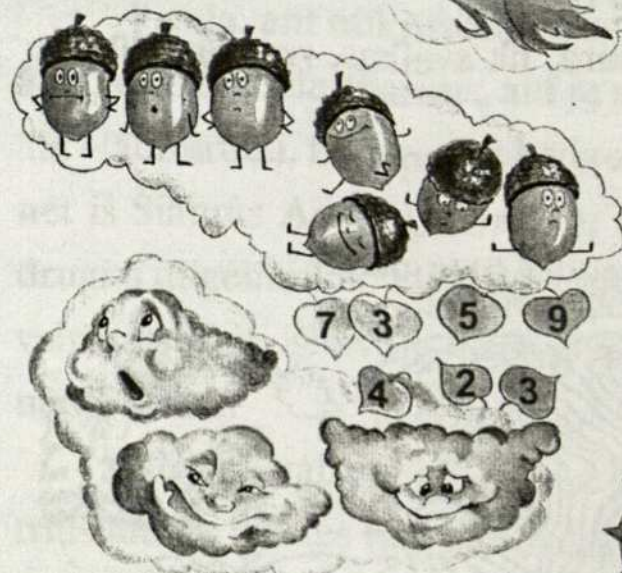
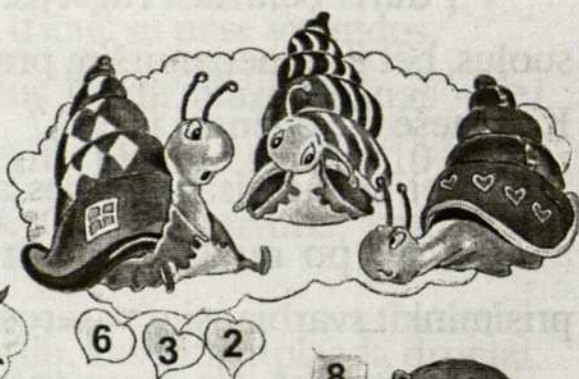
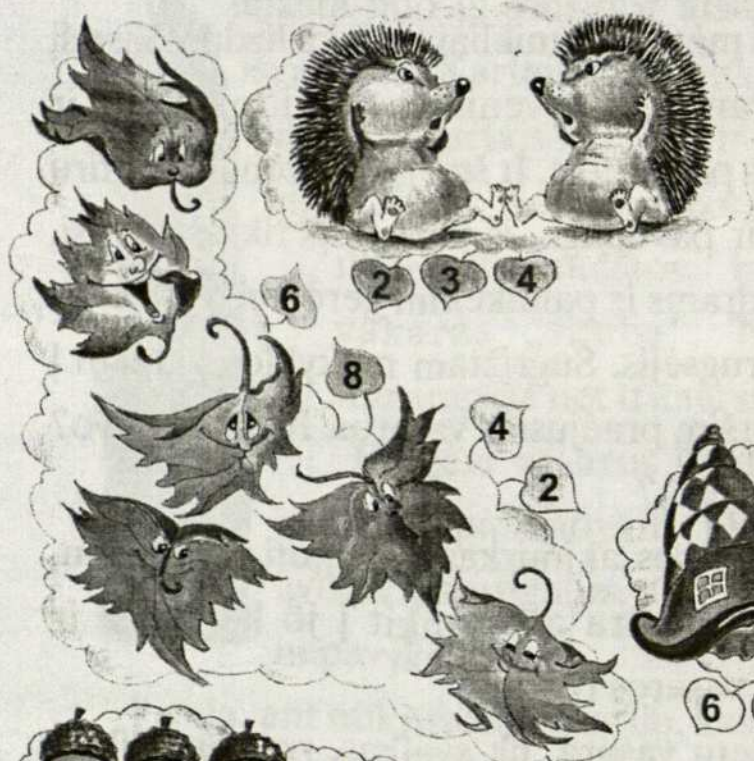
Lik sveika, šių metų vasara, lik sveikas, rugpjūti, likite sveiki, gandrai!

PIEMUO PRAGANĖ KIAULIKĘ. JEI NESURAS,
TAI GAUS RYKŠČIŲ. PADĖK JAM.

IŠSIRINK TINKAMĄ

PRIE KIEKVIENO
DEBESĖLIO PLEVENA
LAPELIAI SU SKAIČIUKAIS.
SUSKAIČIUOK
DEBESĖLIUOSE
IŠDYKĖLIUS IR APIBRAUK
LAPELIUS SU TEISINGAIS
ATSAKYMAIS.

Iš mūsų kūrybos

2003 – 2004 mokslo metų Švietimo tarybos premijuoti 2 – 3 klasių mokinių rašiniai

MuSyte

Vieną dieną gyveno musė. Ji gyveno kaime. Tas ūkininkas turėjo daug karvių. Musei labai nepatiko, kad karvių uodegos ją vis nuo jų nustumdavo. Tai vieną dieną musė nusprendė skristi į miestą pamatyti naujų dalykų. Ji skrido ir skrido per kalnus, per miškus ir pamatė didelį miestą. Ji priskrido prie vieno lango. Langas buvo atidarytas ir ji įskrido į kambarį ir pamatė kūdikį. Kūdikis pradėjo verkti. Musė nežinojo ką daryti. Ji pradėjo skristi ir žaisti prie jo veduko, kad nustotų verkti. Mama pradėjo mušti musytę su rankšluosčiu.

Tada musytė įskrido į kitą kambarį. Ten mažas berniukas gaudė kitą musę. Ta musė pradėjo kalbėti, „Mano vardas yra Martynas Musė. Ką tu čia darai?“. Ji atsakė, „Aš čia atskridau, nes man nepatiko gyventi kaime. Bet čia, mieste, žmonės musių nemėgsta, nes vis mus muša!“ Tada musytė sako Martynui, „skrendam atgal į kaimą, nes ten yra daug geriau.“

Abu grįžo namo ir net karvės džiaugėsi, nes musytės pasiilgo. Jie abu draugavo, skraidė ir žaidė laukuose.

Kristina Narbutaitė

Los Angeles Šv. Kazimiero mokykla

FLUTERIO NUOTYKIAI

Vieną kartą buvo mergaitė, kuri gyveno kaime.

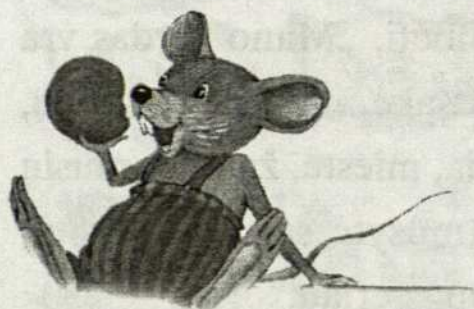
Jos vardas buvo Rūta ir buvo dešimta jos gimimo diena. Rūta gavo pinigų iš tėvelių. Jinai nutarė paimti pinigus ir važiuoti į didelį miestą su močiute ir nupirkti dovaną.

Ateinančią dieną Rūta ir jos močiutė užlipo ant autobuso prie jos namų. Jos nežinojo, bet ant močiutės kepurės užlipo vikšras. Kai jos

nuvažiavo į miestą, jos nulipo nuo autobuso ir ėjo į visokiausias krautuves. Rūta nupirko sau naujas kelnes, švarką, megztinį ir gintarinių papuošalų. Po to jos ėjo pavalgyti gražioje valgykloje. Per visą tą laiką vikšras buvo ant močiutės kepurės. Tada buvo laikas joms grįžti į namus. Prieš užlipant ant autobuso, vikšras nukrito nuo močiutės kepurės ant šaligatvio. Rūta ir močiutė išsigando ir pasislėpė po artimiausiu medžiu. Po poros dienų vikšras pavirto į peteliškę. Jisai tada laimingai nuskrido atgal prie Rūtos namo kaime, atgal į savo namus.

Andrėja Petrulytė

Žiburio mokykla, Detroit

PELYTĖS NUOTYKIAI MIESTE

Kitados užaugo pelytė viename ūkyje. Ji gyveno dideliame sename bate su daug brolių, seserų, mama ir tėte. Bate buvo labai mažai vietos. Pelytei buvo daug darbo surasti maisto visiems. Todėl pelytė nutarė, kad kitur turi būti geriau.

Pelytė iškeliavo į miestą ieškoti laimės. Ėjo, ėjo ir matė visokias

mašinas ir pastatus. Pelytė pasidarė labai alkana. Tada už kampo pelytė pamatė ženklą „Zoologijos sodas“. Pelytė pagalvojo, kad čia bus gerai pavalgyti ir atnešti maisto namo – mama ir tėtė nepyks, kad pabėgo iš namų.

Pelytė pirma sutiko dramblių. Pelytė klausė dramblio, „Ką galiu čia valgyti?“ Dramblys atsakė, „žolę“. Pelytė nusiminė ir nuėjo pas žirafą. Pelytei medžių lapai irgi neskanu, tai nuėjo pas jūros liūtą. Žuvys – yek!! Pelytė neturi ką valgyti! Tada pelytė sutiko didelį liūtą, kuris tarė, kad jis valgo pelytes. Pelytė labai išsigando ir bėgo greitai namo. Pelytė išmoko, kad namie yra geriausia.

Aras Kazlauskas

Los Angeles Šv. Kazimiero mokykla

ŠEŠKO IR ŠAMO NUOTYKIAI

Vieną kartą gyveno šeškas ir šamas. Jie buvo geri draugai. Vieną dieną jie išėjo į miestą. Kai jie priėjo kelią (23 gatvę), jie pamatė ką nors blizgant kitoje gatvės pusėje. Kai jie ėjo per gatvę mašina važiavo tiesiai į juos. Kai jie pamatė mašiną, jie pašoko, nusileido ant mašinos ir nuvažiavo. Mašina privažiavo didelį bokštą. Draugai, susidomėję bokštu, nušoko nuo

mašinos. Jie perėjo per gatvę, nes muziejaus lange jie matė idomų lėktuvą. Kai jie surado muziejaus duris, darėsi tamsu. Du draugai nusprendė eiti namo. Bet kaip rasti kelią. Staiga jie pamatė šunį ir paprašė jo pagalbos. Šamas jam viską papasakojo kaip jie pasimetė. Šuo suprato, kad jiems reikia grįžti į mišką. Šuo parodė draugams kelią namo. Grįžtant šuo išmokino savo naujuosius draugus gražią dainą. Sugrižę namo draugai gražiai padėkojo šuniui už pagalbą. Šeškas ir šamas išmokino tą dainą savo vaikus ir anūkus...

Mantas Naris

Maironio mokykla, Lemont

Pipiro Nuotykiai

Aš esu šuo, mano vardas yra Pipiras. Aš gyvenu dideliame mieste. Mano šeimininkas daug dirba, todėl aš būnu daug laiko vienas namuose.

Vieną dieną man pasidarė labai liūdną „Aū, Aū, Aūū“. Aplinkui daug žmonių, mašinų, visi kažkur skuba, bėga. Aš bėgau, pavargau, išalkau, pradėjo temti ir aš neradau nė vieno draugo. Staiga aš pribėgau prie didelio namo. Prie durų pamačiau mažą rudą šuniuką, jis visas buvo šlapias ir drebėjo nuo šalčio. Pamatęs mane, suvizgino uodegą. Aš sutikau draugą „Aū, Aū, Aūū“. Bet mano mažasis draugas neturi namų,

nes jis pasiklydo. Vėlai vakare mudu abudu suradom mano namus. Mano šeimininkas jau ieškojo manęs, pamatęs mus abu apsidžiaugė. Mano draugas Žirnis gyvena mano namuose ir man nebėra liūdna. Mes supratom kaip gera turėti šiltus namus. „Aū, Aū, Aū“.

*Donatas Tukys
Žiburio mokykla, Detroit*

Gyvatės Nuotykių

Vieną dieną vaistų laboratorijos darbuotojai išvyko į mišką gaudyti gyvačių todėl, kad jiems reikėjo jų nuodų vaistams. Jie

sugavo vieną gyvatę ir ėjo atgal į

laboratoriją. Čia jie išėmė

nuodus iš gyvatės dantų. O

gyvatę įdėjo į narvelį, bet blogai uždarė dureles... Kai visi išėjo iš

laboratorijos, gyvatė atidarė

dureles ir iššliaužė į gatvę.

Netoliese, gyvatė pamatė gyvūnų

parduotuvę ir iššliaužė į ją. Čia

gyvatė pamatė pelę ir ją prarijo.

Kai ryte atėjusi pardavėja pamatė miegančią gyvatę ant grindų,

ji labai išsigando ir nubėgo paskambinti policijai. Tuo metu gyvatė

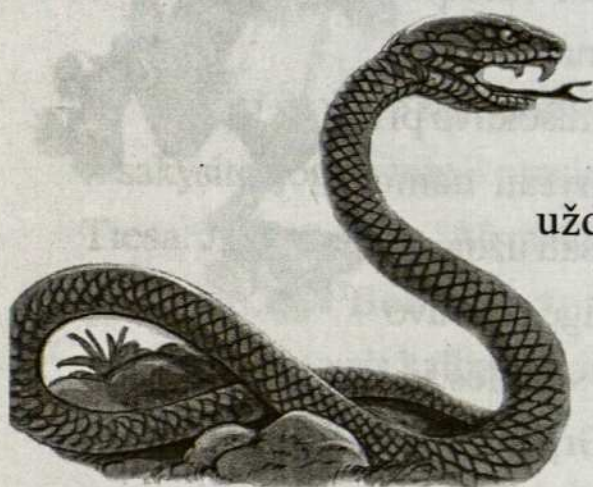
iššliaužė pro praviras duris į gatvę. Čia ją beveik pervažiavo

mašina. Po to ji išliuogė į medį ir pamatė mažą paukštelį. Gyvatė

jau pasiruošė pulti, bet paukštis nuskrido. Tada, alkana gyvatė

iššliaužė į mašiną. Vairuotojas pamatė šnypščiančią gyvatę ir klykė

taip garsiai, kad jį galėjo girdėti visas miestas. Pro šalį ėjo viena

mergaitė. Ji visai nebijojo gyvačių ir mokėjo su jomis elgtis, nes jos tėtis dirbo zoologijos sode. Ji paėmė gyvatę, nusinešė į savo namus. Kitą dieną jie gyvatę nuvežė į mišką. Taip gyvatė laimingai grįžo į savo namus.

Vilius Vyšniauskas

Los Angeles šv. Kazimiero mokykla

SNAIGĖS NUOTYKIAI

Vieną karštą dieną aš nuėjau į gyvūnėlių parduotuvę Vilniuje nusipirkti triušiuo. Aš nusipirkau mažą baltą triušiuo. Triušiuo buvo toks baltas, kad aš jai daviau vardą Snaigė, įdėjau ją į narvą ir nešiausi namo. Prie autobuso stotelės Snaigė išsoko. Ji nušokavo prie gėlių, nes buvo alkana. Kai aš grįžau namo, Snaigės nebuvo narvelyje. Aš pamiršau uždaryti narvelį. Aš labai išsigandau, kai Snaigės nebuvo narvelyje. Sugrįžau prie autobusų stotelės ir ieškojau Snaigės, bet aš nesuradau savo triušiuo. Grįžau namo. Padariau daug skelbimų. Juose parašiau, kad pasimetė triušiuo, vardu Snaigė. Ji visa balta su raudonom akim ir nulėpusiom ausim. Suradus pranešti telefonu. Skelbimus prikabinau prie medžių. Pasivaikščiojau po Vilnių, bet Snaigės neradau. Kai grįžau namo jau buvo labai vėlu. Kitą rytą aš išgirdau telefono skambutį. Kaimynai skambino pranešti, kad Snaigė surasta. Kaimynai prašė ateiti ją pasiimti. Aš nubėgau pasiimti triušiuo. Buvau labai pasiilgusi Snaigės ir parsinešiau ją namo.

Indrė Želvytė

Dr. Vinco Kudirkos mokykla, Elizabeth, NJ

Daug pasaulio įdomybių
Nori sužinot vaikai,
Jas visas Žiniukas žino
Ir užrašo tau tikslai.
Nori būti Žiniuku,
Tai skaityki iš pradžių...

AR ŽINAI?

MALŪNE NAUJIEŲ GIRDĖJAU

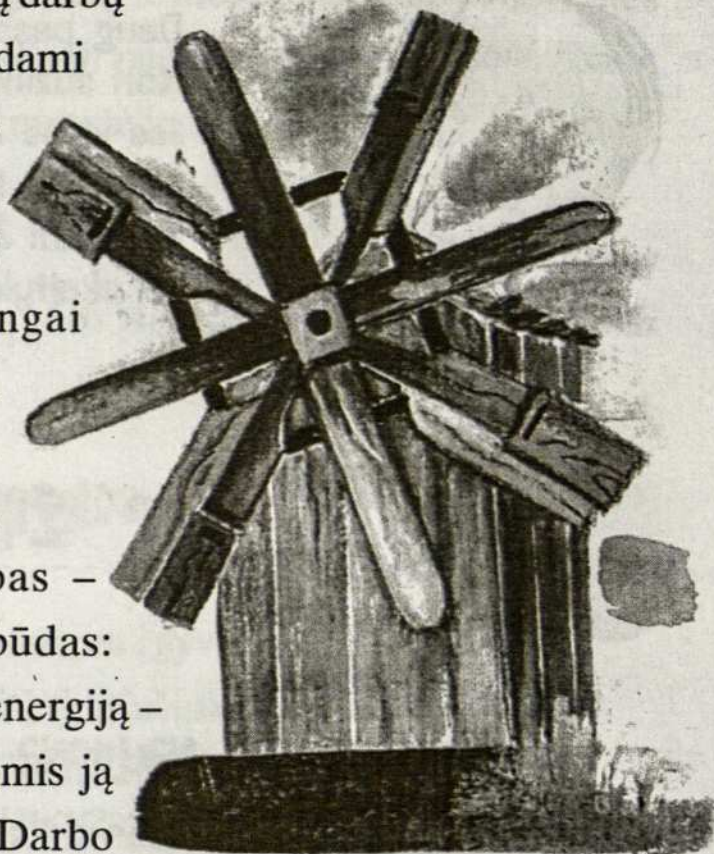
SOFIJA SASNAUSKAITĖ

Visi mokate šią liaudies dainą
ir sakysite, jog ne taip ji prasideda.
Tiesa. Jos pradžia: „Aš mačiau
girdėjau...“ Bet ne apie
skambiają dainą eis kalba, o apie
malūną.

Malūnas išrastas labai
seniai. Daugiau kaip prieš
tūkstantį metų Europoje jau
minimas vėjo malūnas. XII a.
Malūnų jau buvo Prancūzijoje,
Anglijoje, Nyderlanduose. Dar
dviem šimtmečiams pralinkus, jų
atsirado kaimyninėje Lenkijoje bei pas mus – Lietuvos pajūryje.
Visi matė, kad galiūnas, sparnais pagavęs vėjo gūsį ar vandens

srovę, gali labai daug sunkių darbų atlikti. Ir kinkė jį, nepaisydami pavadinime įamžintos paskirties. Beje, prisiminus, kad prieš malūną grūdus sėkmingai trindavo akmenimis, vėliau maldavo girnomis, peršasi mintis, kad malūno vardą labiau globojo ne darbas – malimas, o jo atlikimo būdas: sparnais pagauna gamtos energiją – vėją ar vandenį, ir pavaromis ją perduoda darbo įrankiui. Darbo įrankis - nebūtinai gornos. Gali būti

pjūklai rąstams į lentas supjaustyti, volai audiniui į milą suveltį. Ši, trečioji, malūno dalis ir būdavo įvairiausia. Žmonės troško, kad malūnas padėtų dirbti visus sunkius darbus, todėl ir įkinkydavo prietaisus, nė per nago juodymą nepanašius į gernas...

Turbūt atkreipėte dėmesį į gaudomą energiją. Minėjome vėją, vandenį. Jėga, verčianti suktis sparnus, papildo ir pavadinimą: vėjo malūnas, vandens malūnas. Lyg vardas prie pavardės. Tarp kitko, pavardžių, kilusių nuo žodžio „malūnas“, taip pat yra ne tik lietuvių kalboje.

Vėjo, vandens malūnas... Bet ir šias dvi ilgus šimtmečius be konkurencijos tarnavusias gamtos jėgas XVIII a. pabaigoje ėmė keisti garas. Garo malūnas gimė Didžiojoje Britanijoje. Nesvarbu, kad toli, kad už jūrų. Ir šįkart padėjo vėjas ir vanduo. Kaip senų senovėje, taip ir tada dar buvo plaukiojama buriniais laivais. Kaip kažkada iš rytų atkeliavo žinia apie vėjo, vandens

malūnus, taip britų naujiena pasklido po pasaulį. Vis dažniau malūnus ėmė sukti garo varikliai. Vėliau, jau mūsų amžiuje, juos keitė dyzeliniai, elektriniai.

Garų, vidaus degimo ar elektros varikliai – ne laisvi gamtos gaivalai, o jos paslaptis atskleidusio žmogaus sukurti energijos šaltiniai. Malūnas lyg prijaukinamas. O žmogui lengviau, paprasčiau. Nereikia ieškoti vietos, kur nuolat pučia stiprūs vėjai. Aukštų, tvirtų pamatų krauti nereikia. Upių tėkmė nebesvarbi...

Senieji malūnai kaip legendą mena laikus, ypač devyniolikto amžiaus pabaigą ir dvidešimtojo pirmuosius dešimtmečius, kai į juos būriais traukdavo žmonės. Nepavydėdavo malūnas bažnyčiai, nepavydėdavo kaimynui, jei kurią dieną jo link ilgesnė vežimų vilkstinė pasukdavo. Kiekvienas būdavo ramus: išmuš valanda, ir jame knibždės žmonių, dirbančių ir naujienomis besidalijančių.

Vienas kitas malūnas, dažniausiai pakeitęs paskirtį – tapęs restoranu ar muziejumi, ir dabar žmonių tebelankomas. Tik gaila, labai nedaug Lietuvoje tokių...

O pas kaimynus?

Danijoje į akis krinta nesuskaičiuojama daugybė vėjo malūnų. Ne masyvių, senoviškų, nors yra ir tokių, o mūsų dienų. Plasnoja tokie grakštučiais sparnais virš aukštų, lieknų kamienų, pigią energiją gamina. Panašus vaizdas ir Nyderlanduose. Ši-

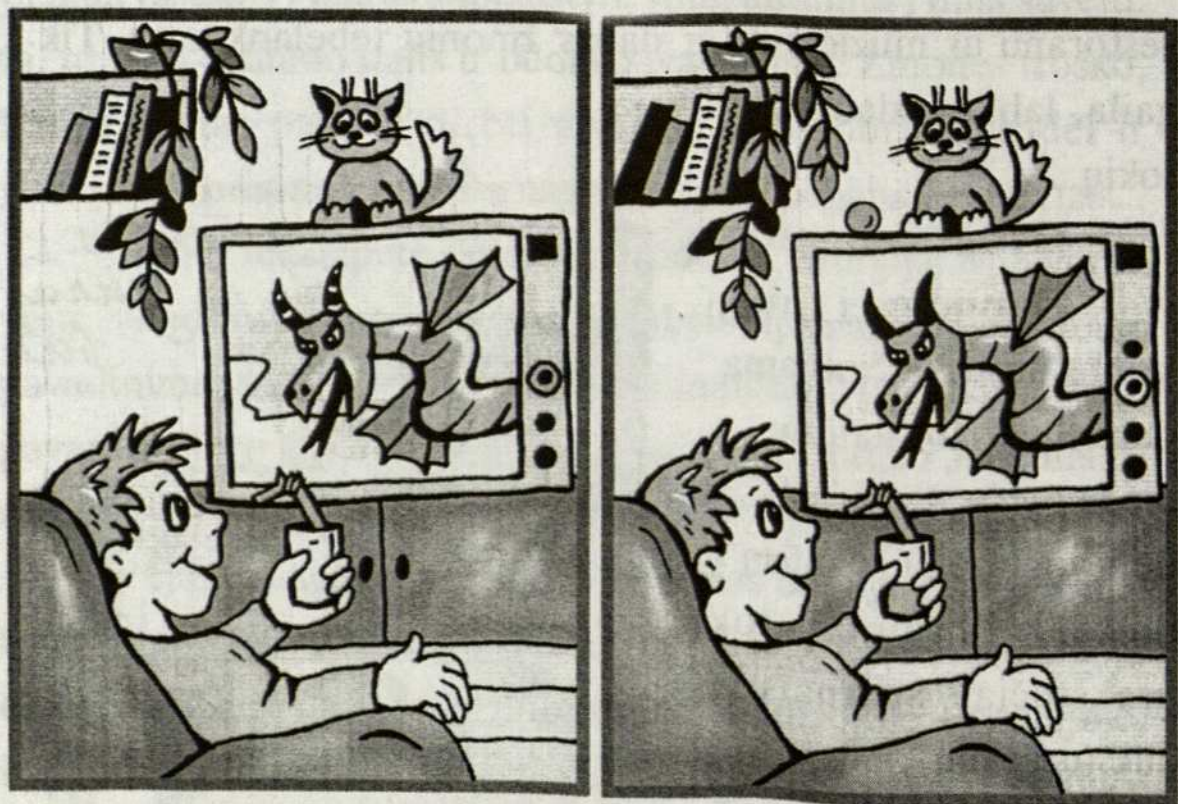

ose šalyse, matyt, nepuolama pamesti sena, vos vos pagavus nauja.

Dalies senų malūnų paskirtis papildyta. Tarkim, Katino malūnas etnografiniame Olandijos kaime. Nuo XIV a. jis malė dažus. Ir dabar tebemala. Pamatyti, kaip padaromi tikri, ne sintetiniai, dažai, daug kam įdomu. Malūne leista lankytis turistams. Panašus ir kitas – garstyčių malūnas. Išvydus, kaip apvalūs grūdėliai virsta geltonais milteliais, garstyčios tampa dar gardesnėmis...

Arba, kodėl turistams nepasidomėjus kaip malami paprasčiausi miltai, ypač jei malūnas įrengtas virš miesto sienos vartų?

Neliko užmiršti senutėliai malūnai, tik dabar žmonės į juos ateina ne darbo dirbti, bet senus laikus prisiminti. Prisilieskit ir jūs prie šimtametės malūno sienos – gal ji kokią legendą ar pasakojimą pašnibždės...

Surask 10 skirtumų

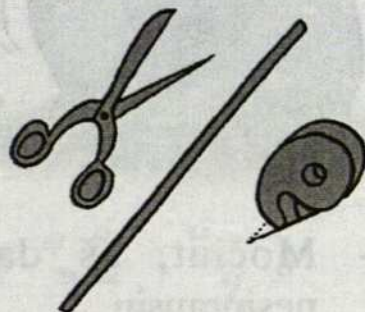
žaisk!

PASIDARYK SENOVĖS LIETUVIO FIGŪRĖLĘ

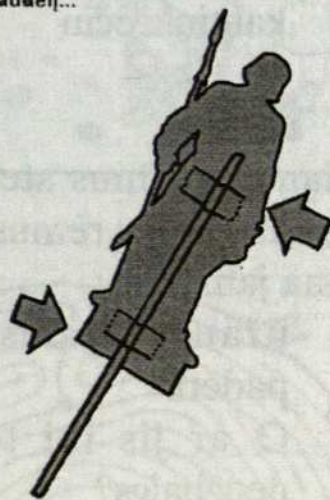
Šitaip atrodė Palangos
gyventojas X amžiuje.

Iškirpk senovės lietuvio figūrą.

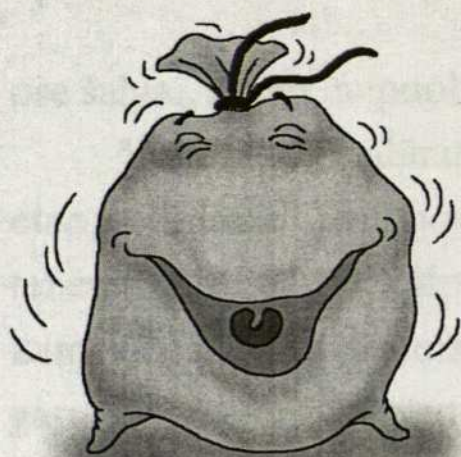
Padėjęs ją ant kartono, apvedžiot
kontūrus ir iškirpk antrą – storesnę.
Abi figūras suklijuok. Prie jos lipnia
juosta dviejose vietose priklijuok
medinį pagaliuką ar storą kėteilio
šiaudelį...

... ir augs figūrėlė gėlių vazonėlyje ant
palangės.

Juokų maišelis

Buvo maišelis pilnas juokų
Išbiro, išlakstė – po vieną, po du.
Pasislėpė jie po "Eglutės" šakelėm,
Bus linksma skaityti vaikams ir tėveliams.

- Močiut, aš daugiau nesiprausiu.
- Kodėl Jonuk?
- Todėl, kad nutariau užaugęs būti kaminkrėčiu

Šešiametis sūnus stebi, kaip
tėtis dažo langų rėmus.

Mama jam sako:

- užaugsi, galėsi tėčiui padėti.
- O ar jis iki to laiko neužbaigs?

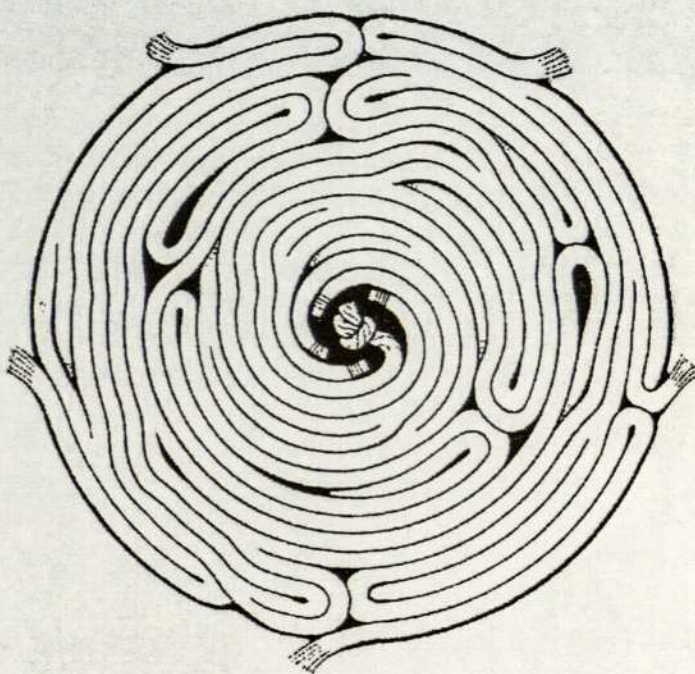
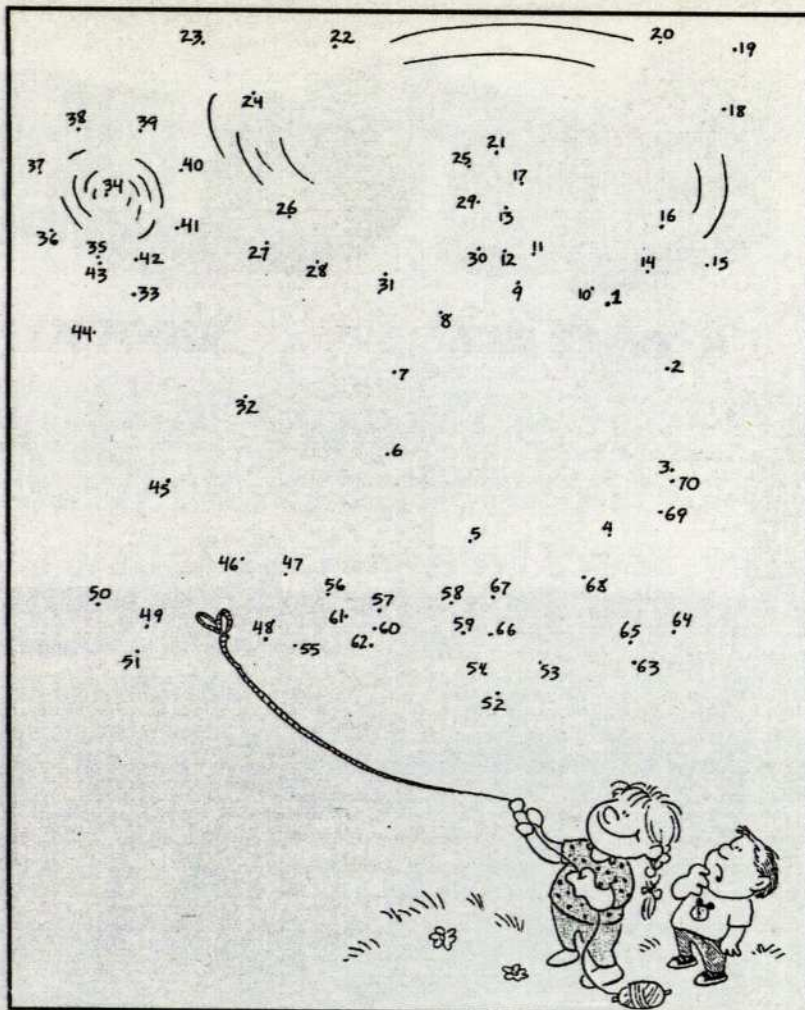
- Ech, - atsidūsta pirmaklasis Tadukas, - kur tie geri seni laikai, kai mane vežiojo vežimėlyje....

Mokytoja aiškina:

- Atimti vieną iš kito galima tik tos pačios rūšies daiktus. Negalima atimti trijų obuolių iš keturių kriaušių.
- Bet juk galima atimti 20 litrų pieno iš dviejų karvių, - paprieštaravo ūkininko sūnus.

Sujunk taškelius
ir nuspalvink.

Sujung taškelius ir išrišk virvių labirintą

Los Angeles Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos mokiniai, 2003-2004 mokslo metų *Eglutės* bendradarbiai.

Nuotraukoje iš kairės: Švietimo tarybos pirmininkė Dalilė Polikaitienė, Matas Empakeris, Monika Lasiukevičiūtė, Vaiva Raulinaitytė, Marius Vilkas, Daina Bandžiulytė, Indrė Vyšniauskaitė, Inga Newsom, Liana Bandžiulytė, Karina Jogaitė, Tadas Mikuckis, Lina Polikaitytė, Aleksas Vilkas ir Monika Marcinkevičiūtė.

Padėkas taip pat gavo Kendra Kiršonytė, Malvina Milliron ir Regina Žmuidzinaitė.

ISSN 1078-411X

EGLUTĖ

8812 W. 103 rd. St., Palos Hills, IL. 60465, USA

Tel. 708-430-1911